

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรี
เมษายน 2543

371.12 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ส691จ จริยธรรมการสอน = The Professional Ethics of Teaching ;

สุรศักดิ์ หลาบมาลา, แปล. กรุงเทพฯ : สำนักงานปฏิรูปวิชาชีพครู

สกศ., 2543.

25 หน้า

ISBN : 974 - 241 - 021 - 6

1. จริยธรรมการสอน
2. สุรศักดิ์ หลาบมาลา
3. ชื่อเรื่อง

จริยธรรมการสอน

แปลและเรียบเรียงจากเรื่อง The Professional Ethics of Teaching ใน

Web Site : <http://www.tdd.nsw.edu.au/resources/pdf/ethics.pdf>

โดย ดร. สุรศักดิ์ หลาบมาลา

พิมพ์ครั้งที่ 1   มิถุนายน 2543

จำนวน   2,000 เล่ม

จัดพิมพ์และเผยแพร่   สำนักงานปฏิรูปวิชาชีพครู

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ถนนสุขุวิทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

โทรศัพท์ 668-7123 ต่อ 2325,2326,2327,2328

โทรสาร 243-7915, 2437910

เว็บไซต์ <http://www.onec.go.th>

สำนักพิมพ์   บริษัท ภาพพิมพ์ จำกัด

296 ซอยจรัญสนิทวงศ์ 40 บางยี่ขัน บางพลัด กรุงเทพฯ 10700

โทรศัพท์ 4330026-7, 4338586

โทรสาร 433-8587

ผลการสืบค้นข้อมูลจากระบบ Internet
กลุ่มงานบริการข้อมูลอินเทอร์เน็ต

Web Site : <http://www.tdd.nsw.edu.au/resources/pdf/ethics.pdf>

แปลสรุปและเรียบเรียงโดย
ดร.สุรศักดิ์ หลาบมาลา

สำนักงานปฏิรูปวิชาชีพครู
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรี
เมษายน 2543

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 53 ได้กล่าวถึง
องค์กรวิชาชีพครูมีอำนาจกำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ
รวมทั้งการพัฒนายาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติตระหนักในความสำคัญของจรรยา
บรรณของวิชาชีพครู จึงได้เสนอเอกสารเกี่ยวกับจริยธรรมการสอนของกระทรวงศึกษา
ธิการและการฝึกอบรมของรัฐนิวเซาท์เวลส์ เครือรัฐออสเตรเลีย ซึ่งเป็นเอกสารที่พิมพ์เผยแพร่
ตามโอกาสที่มีการสัมมนาโดยกระทรวงศึกษาธิการและการฝึกอบรมกับสภาครูแห่งรัฐ
นิวเซาท์เวลส์ ที่ศูนย์การฝึกอบรมและพัฒนายาชีพครู (Training and Development
Centre) เมือง Lewisham เพื่อประโยชน์ในการพัฒนายาชีพครูทั้งทางด้านวิชาการ จริย
ธรรม และการประกอบวิชาชีพครู

สาระสำคัญที่พบเห็นจากการศึกษาเอกสารคือ (1) ปัญหาที่เกี่ยวกับวิชาชีพครู
กระทรวงการศึกษาและสภาครูร่วมกันแก้ไขและเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติงานของครู
และโดยปกติจะใช้วิธีการวิจัยนำร่อง (2) กระทรวงศึกษาธิการและสภาครูร่วมกันจัดตั้งศูนย์
ฝึกอบรมและพัฒนายาชีพครู (3) มหาวิทยาลัยมีแผนกที่ศึกษา ค้นคว้าเกี่ยวกับจริยธรรม
การสอนของครู โดยสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมเป็นเครือข่าย และ (4) ศูนย์จริยธรรมเซนต์
เจมส์ ซึ่งเป็นศูนย์ระดับประเทศจะทำหน้าที่ให้คำปรึกษาปัญหาด้านจริยธรรมเป็นแหล่งสุด
ท้าย ซึ่งพร้อมจะตอบคำถามของครูได้เช่นกัน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้มอบให้ ดร.สุรศักดิ์ หลาบมาลา
แปลสรุปและเรียบเรียงเอกสาร “จริยธรรมการสอน” และสำนักงานฯ หวังว่าเอกสารดังกล่าว
จะให้ข้อคิดด้านการพัฒนาจริยธรรมของวิชาชีพครูแก่หน่วยงานการฝึกหัดครูในการฝึกอบรม
และพัฒนาครูก่อนประจำการและระหว่างประจำการในอนาคต

(นายรุ่ง แก้วแดง)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

	หน้า
คำนำ	5
ภูมิหลัง	5
ปัญหาจริยธรรมในการสอน	6
ร่างหลักจริยธรรมการสอน	8
โรงเรียนที่มีจริยธรรม	10
การสร้างจริยธรรมของโรงเรียน	11
บทบาทของครูใหญ่ในการส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียน	12
การฝึกอบรมจริยธรรม	13

คำนำ

กระทรวงการศึกษาและการฝึกอบรม (Department of Education and Training) และสภาการศึกษา (Teacher Education Council) แห่งรัฐนิวเซาท์เวลส์ เครือรัฐออสเตรเลีย ได้ร่วมกันจัดสัมมนาและจัดทำเอกสารสำคัญเกี่ยวกับการฝึกหัดครู และการอบรมครูประจำการเป็นบางครั้งบางคราว วัตถุประสงค์ของการจัดสัมมนาและการจัดทำเอกสารคือ เพื่อศึกษาปัญหาที่กำหนดไว้ร่วมกันเพื่อใช้เป็นแนวความคิดในการปฏิบัติ และแนวทางการร่วมมือกันระหว่างการศึกษาและการอบรมครูประจำการ เอกสารที่จัดทำขึ้นนั้นเป็นทัศนะของผู้เขียน และสภาการศึกษาอาจจะไม่เห็นชอบด้วยเสมอไป

หัวข้อการสัมมนาในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2541 คือ จริยธรรมการสอน (The Professional Ethics of Teaching) ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน คือ Dr. Paul Brock, Mark Carter จากกระทรวงการศึกษาและการฝึกอบรม Professor Terence J.Lovat จากมหาวิทยาลัยนิวคาสเซิล Dr.Martin Bibby จากมหาวิทยาลัยนิวเซาท์เวลส์ และ Dr.Kathie Forster จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีซิดนีย์เป็นผู้เขียนบทความ

นอกจากกระทรวงการศึกษาและการฝึกอบรมและสภาการศึกษาจะจัดสัมมนาปัญหาทางจริยธรรมในการสอนเป็นครั้งคราวแล้ว คุณอาจจะขอคำปรึกษาปัญหาทางจริยธรรมจากศูนย์จริยธรรมเซนต์เจมส์ (St.James Ethics Center) ได้อีกด้วย

ภูมิหลัง

หลักการพื้นฐานของจริยธรรมการสอนมีที่มาจาก 3 แหล่งหลัก คือ

1. ในยุคที่วิชาชีพการสอนจัดอยู่ในระดับวิชาชีพ จรรยาบรรณวิชาชีพการสอนควรใช้จรรยาบรรณการแพทย์ของฮิปโปเครติส (Hippocrates) ผู้มีชีวิตอยู่สมัย 460-370 ปีก่อนคริสตกาล เป็นหลักการพื้นฐาน คือ ความมีอิสระ (Autonomy) ความเป็นธรรม (Justice) ความไม่เป็นภัยต่อใคร (Non-maleficence) และการช่วยเหลือคนทั่วไป (Beneficence) ดังนี้

1) ความมีอิสระ หมายถึง ความเป็นอิสระในการทำงาน มีความเป็นอิสระในการกำหนดวิถีชีวิตของตน ปกครองโดยองค์กรวิชาชีพ (rule by others) และปราศจากอิทธิพลครอบงำจากแหล่งภายนอก

2) ความเป็นธรรม หมายถึงว่า นักวิชาชีพทุกคนต้องปฏิบัติตามวิชาชีพของตนตามที่สมาชิกรับรองไว้ มีมาตรฐานและจรรยาบรรณของการปฏิบัติงาน ซึ่งกฎหมายมิได้กำหนดไว้

3) ความไม่เป็นภัยต่อใคร หมายถึง ไม่ทำร้ายใครไม่ทำให้เกิดการบาดเจ็บแก่ใคร ในวงการวิชาชีพครู การทำให้เกิดบาดเจ็บทางสติปัญญานั้นจะรวมถึงการเตรียมการสอนไม่ดี การใช้หลักสูตรไม่ดี และการประเมินผลไม่ยุติธรรม เป็นต้น

4) ช่วยเหลือคนทั่วไป หมายถึง ต้องประพฤติตนในลักษณะที่ช่วยเหลือคนทั่วไป ทำให้คนอื่นพ้นทุกข์และเป็นสุข ในวงการวิชาชีพครูจะรวมถึงการส่งเสริมสุขภาพกาย สุขภาพจิต สติปัญญา และการรักษาเกียรติยศชื่อเสียงของ นักเรียน

2. กฎทอง นอกจากหลักการของฮิปโปเครติสแล้ว กฎทอง (Golden Rule) ของคริสตศาสนาก็เป็นพื้นฐานของจริยธรรมการสอนด้วย ข้อความของกฎทองคือ Do to other what you would like them to do to you หมายถึง ปฏิบัติต่อคนทั่วไป เหมือนเช่นที่อยากให้เราปฏิบัติต่อเรา

3. สมาคมวิชาชีพ เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2536 สมาคมวิชาชีพเครือรัฐออสเตรเลีย (Australian Council of Professions) ได้ออกเอกสารมีชื่อว่า บริการวิชาชีพ : นโยบายความรับผิดชอบและการแข่งขัน (Professional Services : Responsibility and Competition Policy) เพื่อเน้นความแตกต่างระหว่างนักวิชาชีพ ของสมาคมวิชาชีพและการค้า มีข้อความตอนหนึ่งว่า

“นักวิชาชีพต้องยกสวัสดิการ สุขภาพ และความปลอดภัยของสาธารณชนเหนือการรับผิดชอบต่อวิชาชีพต่อพรรคพวกหรือต่อผลประโยชน์ของตนเองตลอดเวลา”

ปัญหาจริยธรรมในการสอน

ปัญหาจริยธรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนของรัฐนิวเซาท์เวลส์ในปัจจุบันอาจจะพิจารณาได้จากคำถามที่ครูถามมา เรียงตามลำดับความถี่ ดังนี้

1. ครูควรจะทำอย่างไร เมื่อพบว่าผู้บังคับบัญชาทำไม่ถูกต้อง เช่น ใช้เงินผิดประเภท ชู้สาว หรือสั่งซื้อหนังสือที่ทางราชการไม่ให้ความเห็นชอบเข้าห้องสมุด เป็นต้น
2. ปัญหาเกี่ยวกับการสอนไม่ครบตามหลักสูตร และการสอนเพื่อสอบเข้ามหาวิทยาลัยของนักเรียน มาตรฐานการศึกษา หรือบางเนื้อหาที่ครูเห็นว่าไม่ใช่หน้าที่ของตนที่จะต้องสอน ครูควรจะทำอย่างไร เป็นต้น
3. ปัญหาการสอนแบบไม่เอาใจใส่ การประพฤติไม่ถูกต้อง สอนเนื้อหาผิด ๆ ใช้วิธีสอนไม่เหมาะสม ขาดสอน หรือการขี้เกียจสอนของเพื่อนครู ในฐานะครูเป็นนักวิชาชีพ ครูควรจะทำอย่างไร
4. ปัญหาเกี่ยวกับศาสนา และวัฒนธรรมเช่น นักเรียนอิสลามขอแต่งกายแบบอิสลาม การปฏิบัติถือศีลอดและการสอนนักเรียนหญิงอิสลามวิชาว่ายน้ำ เป็นต้น ครูควรจะทำอย่างไร
5. ปัญหาของหน่วยงานอื่น ๆ เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาการล่องละเมิดทางเพศ ครูจะช่วยนักเรียนของตนได้อย่างไร ถ้าหากแจ้งตำรวจแล้วไม่มีอะไรเกิดขึ้น
6. นักเรียนกระทำความผิดนอกโรงเรียน ครูรู้เรื่องแล้วครูควรจะทำอย่างไร จึงจะไม่ให้นักเรียนทำผิดซ้ำอีก
7. นักเรียนเปิดเผยความลับ เช่น ปัญหาที่เกิดขึ้นที่บ้านให้ครูรู้ ครูควรจะทำอย่างไร
8. ความสัมพันธ์กับนักเรียน เช่น ครูชายกับนักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษา ควรจะเป็นอย่างไร ครูควรจะทำอย่างไร
9. ความเป็นส่วนตัวของครูและนักเรียนควรจะมีมากน้อยแค่ไหน ครูใหญ่ควรซักถามพฤติกรรมนอกเวลาเรียนของครูหรือไม่ ผลการสอบของนักเรียนสามารถเปิดเผยได้แค่ไหน เป็นต้น
10. ปัญหาจริยธรรมในสำนักงาน เช่น ในห้องประชุม ในห้องพักครู ครูควรจะนิเทศครูใหญ่ เพื่อนครูหรือนักเรียนหรือไม่ เป็นต้น
11. จรรยาบรรณของนวัตกรรม ครูจะเริ่มทำนวัตกรรมได้แค่ไหน และจะพูดถึงนวัตกรรมก่อนทดลอง หรือหลังทดลองแล้วล้มเหลวอย่างไร เป็นต้น
12. ปัญหาลำดับความสำคัญ ถ้าหากอุปกรณ์มีน้อย หรืองบประมาณมีน้อย จะใช้หรือแบ่งปันอย่างไร มีอะไรเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา

13. จรรยาบรรณของความเชื่อฟัง ยอมตาม ประนีประนอม ควรจะมีแค่ไหน จึงจะไม่เป็นผลเสียต่อนวัตกรรมและความคิดริเริ่มต่าง ๆ ครูหนึ่งคนมีสิทธิคัดค้านมติที่ประชุมหรือไม่

14. ความแตกต่างในทางแนวความคิดกับนายจ้าง ข้อนี้หมายถึงครูนับถือคนละศาสนากับเจ้าของโรงเรียน ครูมีสิทธิทำได้แค่ไหน กระทรวงการศึกษาและการฝึกอบรมควรกำหนดหลักเกณฑ์ไว้อย่างไร เป็นต้น

คำตอบต่อคำถามเหล่านี้ แต่ละสถานการณ์อาจจะไม่เหมือนกัน ครูควรพยายามหาคำตอบด้วยความสุจริตใจ โดยยึดหลักการว่าใช้คำตอบใดที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดแก่คนส่วนมาก เช่น ช่วยให้นักเรียนทุกคนบรรลุความเป็นเลิศ ในทางสติปัญญา บุคลิกภาพ สังคม วัฒนธรรม ร่างกาย จริยธรรม และลักษณะอื่น ๆ ของพัฒนาการมนุษย์ แต่ควรระวังด้วยว่าบางครั้งคำตอบที่คิดว่าน่าจะถูกต้องอาจก่อให้เกิดผลข้างเคียงที่ไม่พึงปรารถนาได้

ร่างหลักจรรยาบรรณการสอน

จากหลักการจรรยาบรรณการแพทย์ของฮิปโปเครติส นโยบายความรับผิดชอบ และการแข่งขันของสภาวิชาชีพครูรัฐออสเตรเลีย หน้าที่ของครูในเครือรัฐออสเตรเลีย ปัญหาทางจริยธรรมในการสอนของครู และระเบียบของสำนักทะเบียนครูแห่งรัฐนิวเซาท์เวลส์ Dr.Paul Brock ได้เสนอร่างหลักการจรรยาบรรณครู 20 ข้อ ดังต่อไปนี้

1. ครูต้องตั้งความคาดหวังสูงสำหรับนักเรียนทุกคน ตระหนักในความต้องการ ความสนใจ และความสามารถของนักเรียนเป็นรายบุคคล ให้กำลังใจ กระตุ้นเตือน แก้ไข และส่งเสริมมาตรฐานสูงของนักเรียนในทุกสถานการณ์

2. ครูเป็นนักวิชาชีพที่มีการคิดไตร่ตรอง ปฏิบัติเป็นตัวอย่างตามคุณสมบัติที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน เช่น ความจริงจัง และความเจียมคมทางสติปัญญา ความอดกลั้น ความยุติธรรม สามัญสำนึก ความมั่นใจในตนเอง เคารพในตนเองและผู้อื่น เห็นชอบและรับรู้ความหลากหลาย และความแตกต่างทางวัฒนธรรม

3. ครูต้องคิดวิเคราะห์ผลกระทบของการสอนและค่านิยมในวิชาชีพของตนที่มีต่อนักเรียน เพื่อนร่วมงานและบุคคลทั่วไปในชุมชน และมีความตระหนักอย่างวิเคราะห์ต่อบทบาทอันเกิดจากประสบการณ์ด้านการศึกษา สังคม วัฒนธรรม ศาสนา การเงิน และภูมิหลังของตน และตระหนักว่าปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อค่านิยม วิธีสอน และความคิดเกี่ยวกับการศึกษาของตนอย่างไร

4. ครูต้องปฏิบัติต่อนักเรียนทุกคนอย่างเสมอภาคและยุติธรรม รับรู้ และชื่นชม ค่านิยมของนักเรียนแต่ละคน ค่านิยมของครอบครัวของกลุ่มและของชุมชนของนักเรียน และวัฒนธรรมของชุมชนโรงเรียนโดยส่วนรวม

5. ครูต้องมีความรู้กว้าง ลึกและอย่างวิเคราะห์ในเนื้อหาวิชา วิธีสอน และค่านิยม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิชาที่ตนสอน และตระหนักเสมอว่าความรู้ อาจจะมีการโต้แย้งได้

6. ครูต้องทำการสอนวิชาต่าง ๆ อย่างวิเคราะห์ วิจาร์ณ สร้างสรร และด้วยความพากเพียรอย่างเป็นเลิศ

7. ครูต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและค่านิยมทางวิชาชีพอันจำเป็นต่อการพัฒนาโปรแกรมการสอนเพื่อบรรลุเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

8. ครูต้องแสดงให้เห็นว่าเนื้อหาวิชาที่สอน วิธีสอนและผู้เรียนมีความโยงใยกัน

9. ครูต้องมีความเชี่ยวชาญในการใช้ และการประเมินสารสนเทศเทคโนโลยี อย่างวิเคราะห์ เพื่อช่วยในการสอน และส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน

10. ครูต้องติดตามความก้าวหน้าในการเรียนของนักเรียน เพื่อประโยชน์ในการประเมินความก้าวหน้า จัดทำรายงานผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนด และใช้เป็นวิธีการพิจารณาประสิทธิภาพการสอนของครูด้วย

11. ครูต้องให้ข้อมูลความก้าวหน้าในการเรียนแก่นักเรียนอย่างแม่นยำ และสม่ำเสมอ และจัดทำรายงานสิ่งที่นักเรียนรู้ เข้าใจ ทำได้ เห็นคุณค่าและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนกับเพื่อนร่วมชั้นอย่างแม่นยำและครอบคลุม

12. ครูต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างแก่เพื่อนครู แก่นักเรียน และกำหนดแนวปฏิบัติระหว่างนักเรียนด้วยกัน โดยคำนึงถึงความแตกต่างและความคล้ายคลึงภายในกรอบวัฒนธรรมการเรียนการสอน

13. ครูต้องสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่น่าสนใจ ทำทหาย มีเป้าหมาย ปลอดภัย สนับสนุน สนุกสนาน และเป็นเชิงบวก เพื่อส่งเสริมความร่วมมือ ความเกื้อกูล ความเป็นอิสระ ความรับผิดชอบ และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

14. ครูต้องปฏิบัติตนเป็นต้นแบบของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย ที่ครูต้องการจะให้นักเรียนรับไปปฏิบัติ

15. ครูต้องมีทักษะในการสื่อสารสัมพันธ์อย่างสูง มีความคล่องแคล่วในการใช้ภาษาและคณิตศาสตร์ มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะและค่านิยมในวิชาชีพที่จำเป็นต่อความรับผิดชอบที่ครูทุกคนควรปฏิบัติ

16. ครูต้องมีความจริงจังในการพัฒนาวิชาชีพของตนเพิ่มพูนความรู้ เพิ่มพูนพิจารณาญาณ เพิ่มพูนวิธีสอน และปรับวิธีสอนของตนตามความก้าวหน้าทางวิชาการและผลการวิจัยที่น่าเชื่อถือ

17. ครูต้องมีภาวะผู้นำ สามารถทำงานร่วมกับเพื่อนครูเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียนในฐานะชุมชนวิชาชีพ

18. ครูต้องร่วมมือกับชุมชนโรงเรียน สร้างและประเมินความก้าวหน้าของโรงเรียนเปรียบเทียบกับเป้าหมายและนโยบายที่รัฐบาล หน่วยงานของรัฐ และโรงเรียนได้กำหนดไว้

19. ครูต้องมีภาวะผู้นำในการพิจารณาปัญหาเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของชนพื้นเมืองเพื่อให้บรรลุการประนีประนอมระหว่างชนพื้นเมืองและชนผิวขาวของเครือรัฐออสเตรเลีย

20 ครูต้องมีความฉับไว และตอบสนองต่อปัญหาทางการศึกษาอันเกิดภายในชุมชนหลากหลายวัฒนธรรมของเครือรัฐออสเตรเลีย ภายในบริบทของการพัฒนาความสามัคคีของสังคมเครือรัฐออสเตรเลีย

โรงเรียนที่มีจริยธรรม

โรงเรียนที่มีจริยธรรมเกิดขึ้นจาก (1) บุคลากรในโรงเรียนทุกคนตระหนักในจริยธรรมของโรงเรียน ทั้งด้านนโยบายและการปฏิบัติ (2) บุคลากรในโรงเรียนทุกคนรับผิดชอบต่อการกระทำตามนโยบายทางจริยธรรมของโรงเรียนในส่วนของตนและส่วนร่วม การที่จะให้โรงเรียนมีจริยธรรมนั้นจะใช้แต่หลักทางจริยธรรม (Code of Ethics) แต่เพียงอย่างเดียวก็ไม่ได้ เพราะหลักการทางจริยธรรมเป็นหลักการที่นอกเหนือการบังคับทางกฎหมาย โรงเรียนจำเป็นต้องออกระเบียบ (Code of Conduct) ควบคู่กันไปด้วย ระเบียบบางครั้งก็ไม่ชัดเจนไม่มีรายละเอียดเพียงพอ แต่หลักทางจริยธรรมอาจจะให้ความกระจ่างได้ กระทรวงการศึกษาและการมืงงานทำของรัฐนิวเซาท์เวลส์ เคยออกระเบียบเกี่ยวกับนโยบายการคุ้มครองเด็กและวินัยในห้องเรียนเพื่อเป็นแนวทางแก่ครูในการปฏิบัติการสอน ระเบียบทั่วไปอาจจะดีแต่ในการนำระเบียบมาปฏิบัติมักจะมีจุดอ่อนอยู่ 4 ประการ คือ

- 1) ไม่สามารถจะออกระเบียบให้ครอบคลุมทุกกรณีได้
  - 2) ระเบียบก่อให้เกิดการปฏิบัติตามตัวอักษรและผูปฏิบัติอาจจะไม่มีความรู้สึกในความรับผิดชอบส่วนตัวได้
  - 3) การปฏิบัติตามระเบียบนำไปสู่วัฒนธรรมของการเชื่อฟังอย่างเดียว อาจจะเป็นอุปสรรคต่อนวัตกรรม และอาจจะใช้ช่องว่างของระเบียบเพื่อประโยชน์ส่วนตนได้
  - 4) การปฏิบัติตามระเบียบอาจจะทำให้ครูไม่คิดไตร่ตรอง ไม่คำนึงถึงหลักจริยธรรม และมีพฤติกรรมยึดติดกับตัวอักษรของระเบียบ
- โรงเรียนที่มีจริยธรรมคือชุมชนโรงเรียนที่มีจริยธรรม ซึ่งควรมีลักษณะที่เห็นได้ชัดเจน ดังนี้

- 1) โรงเรียนที่มีจริยธรรมคือชุมชนโรงเรียนที่ทุกคนเอื้ออาทรต่อกัน และร่วมกันสร้างสรรค์ความดี
- 2) ทุกคนในโรงเรียนเห็นว่าจริยธรรมเป็นสิ่งที่ดีงาม ซึ่งต้องส่งเสริมให้ถือปฏิบัติต่อกัน และไม่คิดว่าหลักการทางจริยธรรมเป็นข้อห้ามหรือข้อจำกัด
- 3) ทุกคนในโรงเรียนยอมรับความแตกต่างและความมีอะไรพิเศษของแต่ละบุคคล และเห็นว่าทุกคนเป็นตัวของตัวเอง
- 4) ทุกคนในโรงเรียนเห็นว่าทุกคนเป็นบุคคลที่มีคุณค่า ปฏิบัติต่อกันอย่างเสมอต้นเสมอปลาย และมีความเป็นธรรม
- 5) นักเรียนทุกคนมีความเป็นตัวของตัวเอง ได้รับการยอมรับและเอาใจใส่ และได้รับการสอนให้ยอมรับและเอาใจใส่คนอื่น ๆ ด้วย
- 6) ผู้นำของโรงเรียนมีความตั้งใจที่จะทำโรงเรียนให้เป็นชุมชนที่มีความเอื้ออาทรต่อกัน ทุกคนมีคุณค่าและช่วยกันสร้างที่ดีให้กับชุมชนโรงเรียนในภาพรวม

การสร้างจริยธรรมของโรงเรียน

จริยธรรมของโรงเรียน (School-based Code of Ethics) เป็นสิ่งที่ต้องสร้างขึ้นภายในโรงเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียน นักเรียน และชุมชนโรงเรียน ชั้นเริ่มต้นควรให้ครูทุกคนพัฒนาจริยธรรมของตนเองขึ้น เพื่อนำไปสู่การสร้างจริยธรรมของโรงเรียนตามลำดับขั้น ดังต่อไปนี้

1) ทำการตรวจสอบค่านิยมในโรงเรียน โดยใช้แบบสำรวจถามครูว่าค่านิยมสำคัญที่โรงเรียนควรส่งเสริมมีอะไรบ้าง ปัจจุบันโรงเรียนส่งเสริมค่านิยมอะไรบ้างอย่างจริงจัง และโรงเรียนปฏิบัติค่านิยมอะไรบ้างในปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อค้นหาช่องว่างทางค่านิยม

2) กำหนดสาระสำคัญที่ควรบรรจุไว้ในจริยธรรมของโรงเรียน เช่น การเก็บเป็นความลับ สิทธิและความรับผิดชอบของครู นักเรียนและผู้ปกครอง และวิธีการคุ้มครองผู้รายงานการทำผิดจริยธรรมของคนอื่น เป็นต้น

3) คณะครูร่วมกันร่างจริยธรรมของโรงเรียน ซึ่งควรจะเกี่ยวพันกับชีวิตประจำวันของโรงเรียน การยอมรับนับถือสิทธิส่วนบุคคล ส่งเสริมวัฒนธรรมของความไว้วางใจ และยอมรับนับถือความแตกต่างทางค่านิยม

4) นำหลักจริยธรรมโรงเรียนมาทดสอบกับปัญหาทางจริยธรรมที่เกิดขึ้นในโรงเรียนในสภาพจริง

5) กระบวนการพัฒนาหลักจริยธรรมโรงเรียนไม่ควรใช้เวลานานเกินไป การร่วมกันร่างเป็นการเน้นว่าทุกคนเป็นเจ้าของหลักจริยธรรมของโรงเรียน

6) ควรนำหลักจริยธรรมของโรงเรียนมาทบทวนตามระยะเวลาที่กำหนดอย่างสม่ำเสมอเพื่อป้องกันมิให้หลักจริยธรรมเป็นสิ่งที่ไม่มีความหมายและถูกลืม

7) หลักจริยธรรมของแต่ละโรงเรียน ควรสอดคล้องกับหลักจริยธรรมของระบบการศึกษา กระบวนการจัดทำหลักจริยธรรมของโรงเรียนเป็นกระบวนการส่งเสริมการยอมรับหลักจริยธรรมของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี

บทบาทของครูใหญ่ในการส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียน

ครูใหญ่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียน ดังต่อไปนี้

1) ครูใหญ่ต้องปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างในการนำหลักจริยธรรมของโรงเรียนมาปฏิบัติ เช่น ความสัมพันธ์กับเพื่อนครู ควรเป็นไปในลักษณะของการยอมรับนับถือ ความไว้วางใจ และความเห็นใจ

2) ครูใหญ่ส่งเสริมให้ครูอภิปรายปัญหาทางจริยธรรมของโรงเรียนในห้องพักครู

3) ครูใหญ่ต้องเป็นผู้ริเริ่มกระบวนการจัดทำจริยธรรมของโรงเรียนตามขั้นตอนที่กล่าวมาแล้ว

4) คณะครูและครูใหญ่ควรทำการประเมินโรงเรียนโดยมีการตรวจสอบนโยบายด้านจริยธรรมของโรงเรียนด้วย

5) ครูใหญ่ส่งเสริมให้คณะครูนำกระบวนการทำงาน การตัดสินใจ และการรับผิดชอบร่วมกันมาปฏิบัติ

6) ครูใหญ่และคณะผู้บริหารโรงเรียนควรปฏิบัติภาวะผู้นำทางจริยธรรมนอกเวลาเรียนด้วย

7) ครูใหญ่ควรนำโรงเรียนเข้าเป็นเครือข่ายด้านจริยธรรมกับมหาวิทยาลัย และ ศูนย์จริยธรรมเซนต์เจมส์

การฝึกอบรมจริยธรรม

การฝึกอบรมคนให้ปฏิบัติตามกฎตามระเบียบนั้นเป็นไปได้ แต่การฝึกอบรมคนให้ยึดมั่นในหลักจริยธรรมนั้นอาจจะเป็นไปได้ยาก ในอดีตนั้นการฝึกอบรมด้านจริยธรรมต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกโรงเรียนหรือใช้บุคคลที่ได้รับการฝึกอบรมมาโดยเฉพาะให้มาทำหน้าที่ฝึกอบรมจริยธรรมให้กับกลุ่มคนจำนวนไม่มากนัก ในรัฐนิวเซาท์เวลส์ครูใหม่จะได้รับโมดูลการฝึกอบรมจริยธรรมไว้ศึกษาโดยตนเอง ในระหว่างการฝึกงานปีแรกครูใหม่ต้องทำงานร่วมกับครูพี่เลี้ยง คัดไต่ร่อง สังกะการสอนและการปฏิบัติงานของครูอื่นๆ ซึ่งรวมทั้งการคิดไต่ร่องด้านจริยธรรมการสอนตามโมดูลด้วย

การฝึกจริยธรรมในสถานที่ประกอบการสามารถทำได้ โดยผู้อยู่ในสถานประกอบการเดิมต้องช่วยผู้เข้าใหม่ตั้งคำถาม และวิเคราะห์ค่านิยมและจริยธรรมเก่าของสถานประกอบการ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ การถ่ายทอดจริยธรรมเก่าไปยังคนใหม่โดยไม่มี การอภิปรายได้ผลน้อย วิธีการฝึกอบรมจริยธรรมในสถานประกอบการนั้นอาจจะนำมาใช้กับโรงเรียนได้ โดยการฝึกอบรมครูพี่เลี้ยงก่อน ครูพี่เลี้ยงคอยแนะนำติดตามและสนับสนุนครูใหม่ภายในกรอบของจริยธรรมโรงเรียน แต่ข้อจำกัดอยู่ที่ครูต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของกระทรวงการศึกษาและการฝึกอบรม เพราะการนำกฎระเบียบเหล่านี้มาตั้งคำถามและวิเคราะห์บางครั้งเป็นการขัดต่อวัฒนธรรมการบริหารราชการ การศึกษากรณีที่เกิดขึ้นจริงมีประโยชน์แต่ก็อาจจะเป็นการขัดต่อวัฒนธรรมของการบริหารราชการได้เหมือนกัน

อย่างไรก็ตาม การตัดสินใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลขึ้นอยู่กับกฎหมาย กฎ ระเบียบ จรรยาบรรณครู และอิทธิพลของค่านิยมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง ครูทุกคนต้องตระหนัก เข้าใจและสามารถตัดสินใจได้เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม และเพื่อปกป้องตนเอง

ŪŠĀĪ; ÉĪÉÉ

The Professional Ethics of Teaching, Initial and Continuing Teacher Professional Development Occasional Papers: Number 2 April 1999. New South Wales Department of Education and Training, New South Wales, Australia.